

## Egy „MUK-kanás” <sup>[1]</sup>

Kódobálás Münnich Ferenc házánál 1957. március 15-én

**„Jelentem, hogy folyó hó 15-én 17 órakor Münnich elvtárs lakásánál – II. Barsi u. 10. – kb. 12 8-14 éves korban lévő gyerekek [!] megdobálták a házat kövel. Véleményem szerint helyesen járt el az őr, hogy nem lőtt, mivel az utcában sok békés járókelő sétált. Én úgy értékelem, hogy gyerekes csíny volt, amit alátámaszt az is, hogy a riadócsoport 3 perc alatt megérkezett, a gyerekek az utcában voltak még, s akkor futottak el, amikor a riadócsoport odaérkezett.”**

## Bevezetés

Az 1956-os forradalmat követő első március 15-ét a "Márciusban Újra Kezdjük!" - közkeletű rövidítéssel MUK - jelszavával felszított feszült hangulat jellemezte. 1957 elején a forradalmat eltipró hatalom politikai győzelmének kihasználásával a kemény politikai fellépés fokozására készült. Ehhez jó ürügynek kínálkozott a forradalmi erők vélt aktivizálódása. Nagy "mukkanásoktól" ugyan nem tartott a hatalom, de a MUK valós veszélyként történő feltüntetése lehetőséget teremtett a nyílt fellépésre, a terror fokozására, s a későbbiekben a forradalom miatti megtorlás intézményessé és tömegessé tételére.

A fegyveres testületek részére parancsok sokasága szabályozta a szükséges intézkedéseket. A belügy megelőző támadásokkal készült a "várható" eseményekre. A MUK-kal kapcsolatos rendelkezések közé tartozik Münnich Ferencnek - mint fegyveres erők minisztere egyik utolsó intézkedéseként - a Belügyminisztérium szervei részére 1957. február 28-án kiadott parancsa, amellyel a márciusi "harcban" a proletárdiktatúra védelmében minden eszköz használatát megengedettek nyilvánította. A bizonyítási kényszerítő túlfűtött belügyi apparátus megelőző intézkedései, monstre razziai eredményeként Budapesten 2676 személyt vettek őrizetbe és országosan 2652 főt internáltak. Az őrizetbe vételek és kihallgatások során oly mértékű túlkapásokra, visszaélésekre került sor, amelyeket még az eseményeket értékelő belügyi vezetői értekezleten is szóvá tettek. A durva erőszak és a nagyfokú készültség azonban hatásosnak bizonyult, s a március 15-e körüli napok a belügyi összefoglaló jelentések szerint különösebb esemény nélkül zajlottak le.

A Kormányország parancsnokának most közreadott 1957. március 16-i jelentése egy, a belügyi összefoglalókban nem említett előző napi eseményről született. Az irat szerint egy tucatnyi kamasz 1957. március 15-én délután öt órakor kövel megdobálta Münnich Ferenc lakását.

A jelentés készítője a korábban az államvédelmi apparátus részeként működött Párt- és Kormányország utódként a forradalmat követően létrehozott, s az időszakban a Belügyminisztériumon belül önálló szervként tevékenykedett Kormányország 1956 decemberében kinevezett parancsnoka. A fegyveres testület ekkoriban 350 fős állománya látta el a párt és állami vezetők védelmét, személyi- és lakásbiztosítását. A kényelem mellett a könnyebb védhetőség is fontos szempontot jelentett a vezetők önálló, villajellegű épületekben történő elhelyezésében. Így költözött Münnich Ferenc is kezdeti parlamenti bentlakásos időszakot követően a Rózsadombra. Személyi és lakását állandó őr vigyázta.

A "támadás" célpontjául szolgáló ház birtokosa 1957. február 28-ig a fegyveres erők és közbiztonság ügyeit vitte Kádár János ideiglenes kormányában, ezt követően a miniszterelnök első helyettese lett. Neve a fegyveres erők minisztereként ismert volt a nyilvánosság előtt - s Kádár Jánossal együtt - 1957 márciusában a közvélemény nagy része számára egyet jelentett a forradalom leverésével és a kibontakozó megtorlással, a fegyveres erőszak szervezetekkel, a karhatalommal és a rendőrséggel, s ezek eljárásaival, a letartóztatásokkal, a közbiztonsági őrizettel (internálás), s mindazzal, ami ezeket jellemezte.

Münnich házána megdobálása normál körülmények között sem tekinthető pusztán meggondolatlan csínytevésnek. Az adott helyzetben a hatalom különösen nem tekintette annak, amit - a jelentés készítőjének szavaival szemben - az esetet követően meghozott intézkedések sora is bizonyít. A géppisztolyos riadócsoport azonnali kivezénylése a rózsadombi villához, s ennek a jelentés szerint három perc alatt történt megérkezése, a túlzott buzgalomból adódott sebesülés, az esemény hatására az összes vezetői lakásokon lévő őrség megerősítése, a járóérok sűrítése, a lakások környékének fokozottabb ellenőrzése, folyamatosan portyázó civil ruhás őrség kivezénylése, majd minderről közvetlenül a belügyminiszternek készített jelentés nem egy csínytevés, hanem egy politikai akciótól való félelem következményei. Az intézkedések sokasága a felfokozott várakozásról, a legapróbb politikai színezetű fellépésre is lesújtani szándékozó feszültségről árulkodik. A kormányország parancsnoka némileg ellentmondásba is keveredik önmagával, amikor a tettet utóbb gyerekes csínynek minősíti, míg egy bekezdéssel korábban az őr eljárását (hogy ti. nem lőtt) azért ítélte helyesnek, "mivel az utcában sok békés járókelő sétált", s nem azért, mert azt gyerekek követték el. A szöveg logikája szerint a fegyverhasználat elmaradására az esetleges vélt áldozatok szolgáltak indokul, ad abszurdum, ha nincsenek járóélok az őrnek lőnie kellett volna a kódobálókra, függetlenül az elkövetők korától és szándékától. Az iratból nem kapunk választ arra a különösen érdekes kérdésre, hogy a villákból álló kis rózsadombi utcácskába, hogy kerülhetett "sok békés járókelő", s mit csináltak azok legkevesebb három percen keresztül, amikor a gyerekek a szemük előtt, épp a hatalom második emberének lakását dobálták, miként arra sem, hogy a gyerekek okoztak-e kárt a lakásban. Az öngazolási szándékkal írt jelentés szerzője a járóélok számát illető állítását eltúlozhatta, mentve az őrt, indokolva a riadóztatást, míg az utóbbi esetben vagy megfeledezett a kárról, ami kevésbé valószínű, hisz ez csak erősítené a beavatkozás szükségességét, vagy ténylegesen nem esett kár, ami viszont szintén az incidensre adott eltúlozott válaszlépések közvetett igazolása számunkra.

A jelentés még aznap Münnich belügyi utódja, Biszku Béla belügyminiszter elé került, aki valószínűleg elégedett volt az eseményt követően tett intézkedésekkel, mert az iraton csak a láttamazása olvasható, egyéb intézkedésre utaló feljegyzés nem. Az egy lapnyi terjedelmű írógéppel írt jelentés irattárba helyezése vonatkozó utasítás már más személy tollából származik.

A Münnich Ferenc rózsadombi villájánál történt 1957. március 15-ei kódobálás az azt követő intézkedések sorozata ellenére sem tekinthető komoly politikai megmozdulásnak, inkább a forradalom utóvédharcának külön fejezetét képező, kamaszok által elkövetett, naiv spontán cselekedetek (fal- és plakátfirkálások, vörösszászló-gyalázások stb.) sorába tartozik. Ezek a korántsem veszélytelen akciók azonban, miként az ismertített esetből is kitűnik, jóval többet jelent(h)ettek egy-egy gyerekesínynél: környezetük gondolat- és érzelmvilágát, erőszakkal elfojtott politikai véleményét is kifejezésre juttat(hat)ták, félelmet és nem kis bosszúságot okozva a hatalomnak.

## Források

### Részlet Münnich Ferencnek az MSZMP Ideiglenes Központi bizottsága 1957. február 26-ai ülésén elhangzott felszólalásából:

A "MUK" kérdése: Egyetértek az összes felszólalókkal, hogy itt nagy "mukkanások" nem lesznek, de nem szabad lebecsülni az ellenség elszántágát. Mi figyelemmel kísérjük az ellenforradalom mozgólódását. Vannak itt adatok is a készülődeésekről. Tudjuk, hogy illegálisba vonultak, szervezeteik vannak, de jó részükkel már egészséges kapcsolataink vannak. Most főleg röpcédulákat terjesztenek és igyekeznek meggyőzni az embereket, hogy október 23-án forradalom volt. A külfölddel erős kapcsolatuk van. Elfogtunk egy futárt, aki Strasbourg küldötte volt és különböző megbízatása volt munkástanács elnökökhöz és egyes értelmiségiekhez is. Mi ezeket figyelemmel kísérjük. Március 15-re sokkal messzebbmenő terveink vannak, de még nem jött el az ideje. Azoknak a száma, akiket március 15-e előtt védelmünkbe veszünk, sokszor több, mint amiről Sándor elvtárs megemlékezett [ti. 1956. november 15. és 1957. január 1. között 1030 fő]. Tisztában vagyunk azzal, hogy a népi demokráciánkat veszély nem fenyegeti, itt van a szovjet hadsereg, de nem adunk az ellenségnek alkalmat arra, hogy megerősödésünket kétségbe vonja.

**Részlet Uszta Gyula felszólalásából ugyanott:**

Sajnos az a helyzet, hogy március 15-én az ellenség az "ősi földet" jelszavával akar fellépni, a kuláság szövetségét kapott bizonyos mértékben éppen a jelszó hatására nemcsak egyes középparasztoknál, hanem még egyes szegényparasztoknál is. [...] Vigyáznunk kell, hogy március 15-ére le legyen választva a középparaszt, a szegény paraszt és világosan lássuk ki az ellenség. A mi karhatalmunk olyan, hogy lelővi mindazokat, akiket kell. Megindul a tavaszi munka, kimennek dolgozni és esetleg több embert kell megsemmisíteni, mint amennyire szükség volna.

*A Magyar Szocialista Munkáspárt ideiglenes vezető testületeinek jegyzőkönyvei, II. kötet. 1957. január 25.-1957. április 2. Szerk.: Némethné Ványi Karola és Urbán Károly. Bp., 1994, Intera Rt., 198. és 208. oldal.*

*Az ülésen elhangzott legfontosabb felszólalások ismertetésére és a MUK-ra vonatkozó hatalmi-politikai manipulációra részletesebben lásd Némethné Ványi Karola és Urbán Károly: A hatalom félelmei. Kádár János referátuma és a Belügyminisztérium jelentése a MUK-ról, 1957. február-március. Társadalmi Szemle, 1994/3. szám, 82-93. oldal.*

## Részlet a Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 1957. február hó 20-án kiadott 5. számú parancsából

Az ellenforradalmi propaganda az 1956. október 23-i események megismétlésére március hónapban fegyveres felkelésre, tüntetésre és egyéb ellenforradalmi provokációra uszít. Népünk nyugalmának és az ország rendjének biztosítása érdekében a Belügyminisztérium valamennyi szervének a leghatározottabban fel kell lépnie minden provokációval szemben, és el kell érni, hogy az események menetét - állandó támadással - mi irányítsuk és biztosítani tudjuk népünk nyugalmát.

Ellenséges provokációkkal főleg március 15-re, március 23-ra vagy április 4-re lehet számítani. A felkészülés célja, hogy a BM szervek állandó kezdeményezése, akciók következtében az ellenség védelemre, visszahúzódnásra kényszerüljön. Nem szabad az intézkedéseket úgy tervezni, hogy azok csak az említett dátumokra vonatkozzanak. Az intézkedéseket egész március hónapra és április elejére kell megtervezni.

*Belügyminisztérium Központi Irattár. Parancsgyűjtemény, 47. doboz.*

## A fegyveres erők és közbiztonsági ügyek miniszterének 14. számú parancsa

**A fegyveres erők és közbiztonsági ügyek miniszterének  
14. számú parancsa  
Budapest, 1957. február 28-án.**

Az ellenforradalom fő fegyveres erőinek szétverése után igyekezett erőit szervezetten kivonni. Rendelkezésünkre álló anyagok alapján megállapítható, hogy ezek az erők 1957. március hónapban újabb ellenforradalmi provokációra készülnek. Az előkészítő munkában kiemelkedő szerepe van az imperialista rádiók adásainak, [a] fasiszta emigrációs szervezeteknek.

Az ellenforradalmi előkészületekben legjelentősebb helyet foglalja el március 15., illetve április 4-re való felkészülés [!]. A felderített illegális szervezkedések, burzsoá politikai erők tömörülései, valamint az egyetemeken és különböző iskolákban széles körben folyik sovinszta, nacionalista, szovjet és kommunista ellenes uszítás [!]. A fasiszta múltú, fegyveres harcokban részt vett ellenforradalmi elemek aktívan támaszkodnak a munkástanácsokon belül megbúvó ellenforradalmi elemekre. Komoly aknamunkát fejtenek ki még a jobboldali szociáldemokraták.

Megállapítható, hogy bár az ellenforradalom fegyveres erőit szétverték, az ellenforradalmi tevékenység még ma is rendkívül széles méretekben folyik, és most folyik a lélektani és politikai előkészítése egy újabb nyílt ellenforradalmi provokáció kihozatalának. Különösen veszélyes ez a tevékenység azért, mert még igen sok fegyver van az ellenforradalmárok kezén.

A fentieket figyelembe véve a Belügyminisztérium valamennyi dolgozójától elvárom, hogy vas fegyvelmezettséggel, alaposan készüljenek fel, fokozott éberséggel semmisítsék meg az ellenforradalom minden kísérletét, amely békés építő munkánk megzavarására irányul.

M e g p a r a n c s o l o m:

1./ A Belügyminisztérium szervei a maguk területén tegyenek intézkedéseket annak érdekében, hogy a szétvert, de még meg nem semmisített ellenforradalmi erőket felderítsék és aktív intézkedéseikkel a felkészülésüket megakadályozzák.

2./ Amennyiben bárhol rendezavarásra kerülne sor, a BM szervek dolgozói a proletárdiktatúra védelmében egységesen és keményen, esküjükhöz híven lépjenek fel és minden eszközzel harcoljanak a teljes rend helyreállításáért érdekében.

Jelen parancsot a Belügyminisztérium személyi állomány előtt ismertetni kell.

Dr. Münnich Ferenc s. k.  
fegyveres erők és közbiztonsági ügyek minisztere

Kapják: elosztó szerint.

*Lehúzatni és őrsők részére kiadni. Még  
ma!  
[olvashatatlan aláírás]*

*Belügyminisztérium Központi Irattár. Parancsgyűjtemény, 45. doboz.*

## Részlet Soós György budapesti rendőrfőkapitánynak a Belügyminisztérium 1957. március 25-i miniszterhelyettesi értekezletén a március 15-i előkészületeket értékelő felszólalásából:

[Budapesten] őrizetbe véve: 2676 fő, ebből  
905 fő munkás,  
238 paraszt,  
380 értelmiségi,  
1153 egyéb. [...]

helytelen előállítás: 25 fő  
fogda: 482 fő  
ügyészségnek: 464 fő  
internálva: 218 fő  
preventív internálás: 482 fő  
szabadon bocsátva: 933 fő

*MOL XIX-B-1-y-1. doboz. (Magyar Országos Levéltár - Az államigazgatás felsőbb szervei - Belügyminisztérium - Miniszteri és miniszterhelyettesi értekezletek iratai.)*

## Részlet a Belügyminisztérium Központi Tájékoztató és Értékelő Osztályának a március 15-ével kapcsolatos biztonsági intézkedésekről készült összefoglaló jelentéséből

Február 16-tól március 16-ig internáltak összesen 2652 főt. (Összehasonlítók adatként közöljük a január 16-tól február 16-ig internáltak számát: 599 fő.)

Lásd Némethné Ványi Karola és Urbán Károly: *A hatalom félelmei. Kádár János referátuma és a Belügyminisztérium jelentése a MUK-ról, 1957. február-március. Társadalmi Szemle, 1994/3. szám, 82-93. oldal.*

## Részlet Fekete Károlynak, a belügyminiszter személyügyekért felelős helyettesének a Belügyminisztérium 1957. március 25-i miniszterhelyettesi értekezletén a március 15-i előkészületeket értékelő felszólalásából:

Fekete Károly miniszterhelyettes megemlíti a halálesetek viszonylag nagy számát. Ezzel kapcsolatban több megyei titkárral is beszélt. Borsod megyében ezen a téren lehetetlen állapotok vannak nem csak karhatalomnál, de a rendőrségen is. Egyes helyeken kialakult egy rossz és helytelen hangulat a rendőrséggel szemben az októberi események miatt, és most a rendőrök be akarják bizonyítani, hogy rendes emberek. Persze az ilyen esetekkel határozott fellépésre szükség volt, de ezek idejét most már nem lehet kitolni. Ahogy halad előre a konszolidáció, egyesek olyan mértékben kívánják hűségüket bizonyítani. Ez most már jóval könnyebb, mint november, december és januárban volt.

*MOL XIX-B-1-y-1. doboz. (Magyar Országos Levéltár - Az államigazgatás felsőbb szervei - Belügyminisztérium - Miniszteri és miniszterhelyettesi értekezletek iratai.)*

## A Kormányőrség parancsnokának jelentése

Belügyminisztérium  
Kormányőrség

"Szigorúan titkos!"

43/1957.

*I[áttam] Biszku  
III. 16.  
Iratár*

Belügyminiszter Elvtársnak!

Jelentem, hogy folyó hó 15-én 17 órakor Münnich elvtárs lakásánál - II. Barsi u. 10. - kb. 12 8-14 éves korban lévő gyerekek [!]megdobálták a házat kövel. Véleményem szerint helyesen járt el az ő, hogy nem lőtt, mivel az utcában sok békés járókelő sétált.

Én úgy értékelem, hogy gyerekes csíny volt, amit alátámaszt az is, hogy a riadócsoport 3 perc alatt megérkezett, a gyerekek az utcában voltak még, s akkor futottak el, amikor a riadócsoport odaérkezett.

Ez esemény után minden lakáson lévő őrséget megerősítettem, a járőröket sűrítettem, ezenkívül a parancsnokság az ellenőrzést a lakások környékén fokozta.

Március 16-17-én [kézírással javítva, eredetileg: -ére] a vezető elvtársak lakására, különösen Münnich elvtárs lakása környékére civil ruhás elvtársakat küldtem folyamatos portyázásra.

G. alh[a]d[na]gy bajtárs saját magát megsebezte. Ez fegyelmezetlenség miatt történt, mert túlbuzgalmában parancs nélkül leugrott a gépkocsiról, a súlyzár fennakadt és a fegyver elsült. Sebesülése nem súlyos. Felépülése után megfenyítém.

Budapest, 1957. március hó 16.

*Virág ezrd  
/Virág Ede/  
r[endőr] ezredes  
a Kormányőrség parancsnoka*

1-1594/a-57

*Belügyminisztérium Központi Irattár, miniszteri titkárság iratai, 1-1594/a-57, (irattári sorszám: 59).*

**Címkék:**

[Münnich Ferenc](#) <sup>[2]</sup>

[belügyminisztérium](#) <sup>[3]</sup>

[Biszku Béla](#) <sup>[4]</sup>

[MSZMP](#) <sup>[5]</sup>

[MUK](#) <sup>[6]</sup>

**Kiadás:** 2. évfolyam (2002) 3. szám

**Forrás webcím:** [https://www.archivnet.hu/politika/egy\\_mukkanas.html](https://www.archivnet.hu/politika/egy_mukkanas.html)

**Hivatkozások**

[1] [https://www.archivnet.hu/politika/egy\\_mukkanas.html](https://www.archivnet.hu/politika/egy_mukkanas.html)

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/munnich-ferenc>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugyminiszterium>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/biszku-bela>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/muk>